

Täysistunto

Maanantai 16.12.2024 klo 12.00—1.04

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vammaispalvelulain ja sosiaalihuoltolain 4 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 122/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 28/2024 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Siponen.

Keskustelu

23.22 **Markku Siponen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä aivan aluksi ehdotan vastalauseeseen 2 sisältyvän lausumaehdotuksen hyväksymistä. Tämä lausumaehdotus kuuluu: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa vammaispalvelulain muutosten vaikutuksia vammaisten henkilöiden palveluiden saantiin ja antaa valiokunnalle selvityksen asiasta kevään 2026 aikana.”

Arvoisa rouva puhemies! Todellakin hyvä, että tämä vammaispalvelulaki on nyt vihdoin täällä salissa käsittelyssä ja toivottavasti tulee myöskin hyväksytyksi. Tämä on ollut pitkä vuosi vammaisille ihmisille, heikommissa asemassa oleville ihmisille, odottaa, että pääsevät palveluiden piiriin. Keskustakin on hyvillään siitä, että tässä käsittelyn loppuvaiheessa saatiin tämä lakiesitys muokattua siihen kuntoon, että se läpäisee myöskin tämän eduskunnan käsittelyn.

Mutta se, mistä me olemme huolissamme ja olimme jo etukäteen syksyllä, on se, että tähän vammaispalvelulakiin, tämän toimenpiteiden toteuttamiseen, ei ole varattu ensi vuoden budjetissa riittävästi rahoitusta. Keskusta jo aiemmin syksyllä tuossa vaihtoehtobudjetissa, mikä tuossa edustaja Kettusenkin pöydällä näyttää vihreäkantinen kirja olevan, varautui tähän vammaispalvelulain toteuttamiseen huomattavasti suuremmalla panostuksella, ja edelleenkin tässä valiokuntakäsittelyn loppuvaiheessakin jäi hieman epäily siitä, onko tähän hallitus varautunut riittävästi taloudellisilla resursseilla ja kantaako se todella vastuun tämän lain toteuttamisesta eikä sysää sitä sinne hyvinvointialueitten syliin liian vähäisillä resursseilla. Mutta kyllä me tietysti luotamme ja uskomme siihen, että tähän tärkeään asiaan, vammaisten ihmisten palveluihin, sitten vuoden aikana osoitetaan riittävästi euroja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Merinen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 136/2024 vp

23.24 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Jatkan ehkä tuosta edustaja Siiposen teemasta, että oli tosi hienoa, että tämä laki saatiin lopulta eteenpäin. Tämähän oli sote-valiokunnan syksyn näitä haastavia pätkinöitä, ja lopulta sitten saatiinkin. Mutta kova huoli on siitä, että se tähän lisätty raha sen jälkeen, kun tämä ikärajapöytä poistettiin, on aika pieni summa rahaa verrattuna moniin arvioihin, mitä tässä talossa on esitetty vuosien saatossa. Siitä jäi kyllä semmoinen olo, että eiköhän tästä vielä jonkinlainen ongelma saada ensi vuonna. Mutta koska on niin myöhä, en jaksa enempää käsitellä sitä [Naurua] ja menen itse asiaan. Esitän, että toinen lakiehdotus hylätään ja hyväksytään kolme lausumaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

23.25 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Suomeksi sanottuna esityksessä on tosiaan kyse vammaispalvelulain heikentämisestä, joka tehdään säästösyistä. Lain soveltamisalan tarkentaminen tarkoittaa sitä, että osalta vammaisista viedään oikeus vammaispalvelulain mukaisiin palveluihin, eli he jäävät rajujen leikkauksien kohteena olevan sosiaalihuollon varaan. Vammaispalvelulain rajaamista perustellaan sillä, että alkuperäisen lain myötä vammaispalvelulain piiriin olisi saattanut päätyä liikaa ihmisiä, ja tarkoitus on nimenomaan siis rajata ihmisiä pois palveluiden piiristä.

Ehkä sitten vielä lisäksi se, että vammaisjärjestöjen lausunnoissa on korostunut huoli vammaisten henkilöiden ja erityisesti niin kutsuttujen väliinputoajaryhmien pääsystä vammaispalvelujen piiriin. Järjestöt pitävät soveltamisalaa epäselvänä, minkä nähtiin voivan johtaa lain yhdenmukaisen soveltamisen heikentymiseen. Vaikka budjetissa vammaispalveluihin näytetään lisättävän rahaa, vammaispalvelulain lykkäämisen ja rajoituksen tosiasiallinen tarkoitus on leikata kustannuksia verrattuna siihen tilanteeseen, jossa alkuperäinen, edellisen hallituksen säätämä laki olisi pidetty voimassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Krista.

23.27 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin totean sen, että kannatan edustaja Merisen tekemiä lausumaehdotuksia ja hylkäysehdotusta tämän pykälän osalta.

Tässä on tullut hyvin esille se, että kyllähän tästä lakiesityksestä jää suuri huoli siitä, ovatko nämä resurssit riittävät, mitä tähän on osoitettu, varsinkin kun tiedämme, että hyvinvointialueilla on varsin suuret säästöpainheet. Jos hallitus ei pysty osoittamaan riittävästi resursseja näiden palvelujen hoitamiseksi, niin on suuri riski siinä, että hyvinvointialueilla itsellään ei kyllä ole osoittaa mistään muualta tähän rahoitusta, niin että voitaisiin taata nämä palvelut. Ja siitä tietysti tulee sitten se huoli, miten yhdenvertaisuus vammaisten henkilöiden osalta toteutuu eri puolilla maata, kun he ovat eri hyvinvointialueiden asiakkaita. Kaiken kaikkiaan tietysti huoli vammaisten ihmisten perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisesta tämän lain osalta on varsin suuri.

Sinänsä tietysti tässä on tullut nyt esille se, että on hyvä, että pitkä prosessi sosiaali- ja terveysvaliokunnassa on saatu päätökseen ja meillä on tämä esitys täällä olemassa. Mutta silti oikeastaan tässä jää hyvin paljon avoimia kysymyksiä ja huoli nimenomaan siitä, miten nämä palvelut nyt sitten aidosti tulevat toteutumaan ja miten sitä kautta vammaisten perus- ja ihmisoikeudet toteutuvat.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 136/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kettunen.

23.29 **Tuomas Kettunen kesk:** Puhemies! Kannatan edustaja Siposen tekemää esitystä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

23.29 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kun ilmeisesti huomenna päätämme tästä laista, kiinnitän tässä jo etukäteen huomiota itse tähän mietintöön sisältyvään lausumaan numero kaksi, joka kuuluu seuraavasti: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto varmistaa hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain 9 §:n edellyttämällä tavalla lain voimaantulosta lähtien hyvinvointialueille riittävät resurssit vammaisten henkilöiden palvelujen turvaamiseksi.” Tämä on siis yksimielinen lausumaehdotus, ja tämä on tavattoman tärkeä ja liittyy siihen, mikä täällä keskustelussa on tuotu jo esille.

Ilman mitään muistiinpanoja tässä aivan lyhyesti kertaan, mikä tämän vammaispalvelulain viime vuosien tarina, jos näin voidaan sanoa, on ollut.

Edellisen edellinen hallitus, pääministeri Sipilän hallitus, yritti uudistaa vammaispalvelulakia Suomessa, mutta se raukesi. No, sitten tämä tehtävä siirtyi Rinteen ja Rinteen hallituksen jälkeen pääministeri Marinin hallitukselle. Siinä tietysti korona ja muut veivät valtavän määrän huomiota, mutta siinä hallituskauden aivan lopulla eli syksyllä 2022 toimme tänne eduskuntaan uudistetun vammaispalvelulain. Se kohtasi aika paljonkin kritiikkiä, ja niinpä sitä sitten aivan yksituumin siellä sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa muutettiin melko merkittävässäkin tavalla. Sanon suoraan, vaikka itse olin lain esittelijä, että sitä parannettiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa, ja se meni sitten siinä aivan ennen eduskuntakauden päättymistä läpi täällä eduskunnassa.

No, sitten kevään 23 vaalien jälkeen, kun hallitus vaihtui, alkoi keskustelu ja oli aivan erikoisiaakin käsityksiä siitä, kuinka paljon kalliimmaksi olisi tämä eduskunnan muuttama uusi vammaispalvelulaki tullut verrattuna siihen alkuperäiseen ehdotukseen. Puhuttiin sadasta miljoonasta, puhuttiin sadoista miljoonista, ja täällä salissa on puhuttu toki tiettyihin lähteisiin viitaten jopa miljardista eurosta, mihin itse en ole uskonut missään vaiheessa. Siinä on ollut nolla liikaa.

No sitten kun meillä alkoi tämä eduskuntakausi syksyllä 23, me saimme täällä käsiteltäväksi lain sen uudistetun vammaispalvelulain lykkäämisestä vuodelle ja kolmella kuukaudella, ja siinä yhteydessä esitettiin tiettyjä säästöjä, säästötavoitteita. Ja nyt sitten kun tämä laki lain muuttamisesta tuli tänne, niin siinä oli taas mukana tämä elämänsäkaari eli tämä ikärajoitepykälä, ja perustuslakiasiantuntijoiden ja valiokunnankin huomion perusteella se on sieltä poistettu. Ja nyt on minusta aivan selvää, että se 20 miljoonan euron lisäys on riittämätön tässä yhteydessä. Sen takia tuo lausuma on tärkeä, ja se pitää ottaa vakavasti ja seurata alusta lähtien tätä tilannetta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen.

23.32 **Joona Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Tässä omassa puheenvuorossani puutun vain siihen asiaan, että kun hallitus nyt todella matkan varrella oli sitten perustuslaistakin johtuvista syistä pakotettu muuttamaan tätä esitystä, niin sillähän oli myös sitten vaikutusta tänne kustannuspuolelle, eli hallitus oli myös velvoitettu etsimään nämä uudet tarvittavat lisämenot tähän kokonaisuuteen tähän aikaisempaan arvioon verrattuna. Ja mistäs

Pöytäkirjan asiakohta PTK 136/2024 vp

nämä lisämenot otettiin? No, nehan otettiin siitä kuuluisasta jakamattomasta varauksesta. Sitä eduskunnan päätettävissä olevaa jakamatonta varausta pienennettiin sillä reilulla 20 miljoonalla eurolla, jotta tämän lain uusi kustannusvaikutus saatiin hoidettua siten, että se ei kuitenkaan ensi vuoden osalta alijäämää lisännyt.

Miksi puutun nyt tähän asiaan? Puutun tähän siksi, että kun aikaisemmin keskustelimme tästä sairaalaverkkokysymyksestä, siinä moni hallituspuolueen edustaja epäili, etteikö eduskunnassa voitaisi toimia siten, että jos täällä olisi tahto pitää näistä päivystyksistä huolta, etteikö se tarvittava lisämääräraha voitaisi tästä jakamattomasta varauksesta ottaa. Aivan samalla tavalla tämän lain osalta toimittiin: valtiovarainvaliokunnassa sitä jakamatonta varausta, jota nyt myös näiksi joululahjarahoiksi kutsutaan, pienennettiin todella silta osin, että saatiin tarvittavat rahat myös tämän vammaispalvelulain toimeenpanolle, jotta se ensi vuoden osalta voidaan saattaa voimaan ja tehdä se niin, että se ei kuitenkaan alijäämää lisännyt. Todella tätä jakamatonta varausta pienennettiin.

Ja siitäpä tulen nyt siihen, että jälleen meillä huomenna on tässä salissa mahdollisuus toimia myös tämän toisen budjettilain osalta aivan vastaavalla tavalla. Elikkä huomenna, mikäli kansanedustajien enemmistö haluaa, että päivystykset sairaaloiden osalta pysyvät nykyisellään, sairaalaverkkoesitys voidaan tässä salissa hylätä, jolloin automaattisesti tämä valtiovarainvaliokunnan budjettimietintö palaa valiokuntaan, ja aivan varmasti valtiovarainvaliokunnassa yhteisesti löydämme kyllä sen puuttuvan 26 miljoonaa euroa nyt sitten tähän toiseenkin kokonaisuuteen esimerkiksi tätä jakamatonta varausta uudelleen tarkistamalla ja tekemällä erilaisia painotuksia kuin tässä pohjaesityksessä on nyt tehty.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

23.35 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Jatkan edustaja Räsäsen puheenvuorosta sillä tavalla, että meillä on siinä sairaala-asiassa vieläpä paremmat edellytykset tehdä oikein mitoitettu ratkaisu, koska se kirje, jonka sosiaali- ja terveystieteiden valtiotieteiden ministeriöltä liittyen tähän vammaispalvelulakiin... Olen sitä täällä siteerannutkin. Arvostan kovasti budjettipäällikkö Niemelää, mutta hän toteaa siinä kirjeessä aivan suoraan, että ”käytettävissä olevan ajan puitteissa” — ja sitten viitataan koko asian monimutkaisuuteen ja vaikeasti arvioitavuuteen — ”ei ole ollut mahdollista arvioida sitä määrärahaa”. Ja sitten tulee johtopäätös suunnilleen näin, että ”mutta lisäämällä 20 miljoonaa euroa voidaan paremmin rahoittaa tätä vammaispalvelulakia kuin ilman sitä lisäystä”. Eli siinä ei itse asiassa ole eksaktia laskelmaa lainkaan siitä, paljonko tarvittaisiin lisää rahaa, vaan todetaan periaatteessa aivan oikein, että lisäämällä 20 miljoonaa on enemmän rahaa käytössä kuin jos ei lisätä — todellisuus on varmasti lähempänä sataa miljoonaa. Tässä sairaalalaissa meillä siis on ihan tarkat laskelmat olemassa. Vaikka täällä olemme arvostelleet, että ne taitavat olla vähän ylimitoitettuja, niin kuitenkin on olemassa yksityiskohtaiset laskelmat.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.